

U povodu dvadeset-godišnjice Geodetskog lista

Ovim brojem navršava se 20 godina neprekidnog izlaženja Geodetskog lista. Dvadeset godina je ipak vremenski period u kojem se može ocijeniti i dati sud o jednom društvenom radu, uspjesima i nedostacima.

Geodetska sekcija DIT-a Hrvatske pokrenula je bila već 1946. godine svoju publikaciju pod nazivom »Bilten« geodetske sekcije DIT-a Hrvatske. Intencija je bila da to bude list informativne naravi, koji bi donosio stručne i društvene obavijesti od interesa za članove sekcije, zato je i nazvan »Bilten«. Ubrzo se uvidjelo da bi bilo korisno, a i neophodno, da »Bilten« donosi i stručne članke, kao i izvode iz zakona i stručnih propisa, dakle ono što bi stručnjacima u praksi moglo koristiti. Zato je početkom 1947. godine prestao izlaziti »Bilten«, a naslijedio ga je »Geodetski list« — geodetske sekcije DIT-a Hrvatske. Izašao je broj 1—2, siječanj—veljača, a uredio ga je Bruno Ungarov. Redakcioni odbor sačinjavali su Sulejman Đonlagić, Ing. Mato Janković, Prof. Ing. Slavko Macarol, Mirko Tomić i Vladimir Vejin.

Listu je bio odmah dat ozbiljan ton. Vidi se i po sadržaju koji je interesantan za taj početak — Čubranić: Projekcioni sistemi u Hrvatskoj; Janković: Radovi na triangulaciji u god. 1946. u Hrvatskoj; Prkić: Traženje centara trigonometrijskih tačaka; Macarol: Novi nastavni plan geodetskog i melioracionog odsjeka Tehničkog Fakulteta u Zagrebu; Vijesti iz Geodetske sekcije DITH-e; iz Ministarstva građevina; te rubrika Iz našeg zakonodavstva.

U međuvremenu do izdanja drugog broja došlo je do sastanka predsjednika DIT-ova u Beogradu, na kojem je među ostalim raspravljano i o stručnoj štampi. Tadašnji predsjednik DIT-a Hrvatske pok. Jerko Matulović, koji je tom sastanku prisustvovao prenio je redakciji prijedlog za sporazumno rješenje, po kojem je trebalo obustaviti izlaženje lokalnih listova pojedinih struka s time da oni prerastu u savezna glasila. Tadašnja uprava geodetske sekcije DIT-a Hrvatske prihvatila je taj prijedlog pa je Geodetski list postao glasilo Geodetskih sekcija Saveza inženjera i tehničara Jugoslavije. Uredništvo je ostalo pri geodetskoj sekciji Hrvatske. Prvi broj izašao je u maju 1947., uredio ga je Bruno Ungarov i on je ostao urednik do kraja te godine, za koje vrijeme su izašla još dva dvobroja i jedan trobroj. Od 1948. godine preuzima uredništvo Ing. Mato Janković. Kroz cijelo ovo vrijeme ime lista se nije mijenjalo. Promjene su nastajale s promjenama naziva savezne organizacije i u redakcionom odboru. Sada je sastav redakcionog odbora slijedeći: glavni urednik Prof. Mato Janković, tehnički urednik Prof. Dr Stjepan Klak, članovi: Prof. Slavko Macarol, Prof. Dr Nikola Neidhardt, Prof. Dr Nikola Čubranić, Bruno Ungarov, Dr Mirko Tomić, Prof. Dr Franjo Braum.

U predgovoru prvom broju bilo je, na osnovi spomenutog sporazumnog rješenja, istaknuto da

»svaka geodetska sekcija DIT-a u pojedinim republikama ima svoj odbor za redakciju. Preko tog odbora treba da se odvija čitava suradnja u listu.«

»Primljeni materijal od odbora za redakciju bit će štampan u listu na onom jeziku i onim pismom kako je primljen.«

»Program lista treba da zadovolji svakog našeg stručnjaka, treba da bude odraz cjelokupnog našeg stručnog rada, sredstvo podizanja kadrova i njihova međusobna veza...«

U cilju ispunjenja ovih obaveza i programa Uprava lista je tom prilikom naglasila potrebu aktivne suradnje svih geodetskih stručnjaka kako u pogledu suradnje, tako i pretplate na list.

Ovaj historijski uvod bio je potreban da bi nakon dvadeset godina mogli analizirati da li je i uolikoj mjeri Geodetski list ostvario program, koji je u svom početku postavio, a i da bi se mladim geodetskim stručnjacima prikazalo kako je nastao Geodetski list — glasilo Saveza geod. inž. i geom. Jugoslavije.

Program lista iz programskog saopćenja u prvom broju mogao bi se formulirati ovako:

— suradnja u listu, te pretplata i održavanje lista treba da bude rezultat društvene aktivnosti svih geodetskih stručnjaka;

— garantirana je jezična ravnopravnost svakog suradnika;

— list treba da bude odraz našeg cjelokupnog stručnog i naučnog rada te sredstvo za uzdizanje naših stručnjaka;

Bilo bi ugodno kad bi nakon 20 godina mogli konstatirati da su navedene postavke uspješno ostvarivane. Nažalost to nije tako. Pitanja i problemi, pretežno financijske naravi, naše stručne štampe ne silaze s dnevnog reda sjednica upravnih odbora, sastanaka predsjedništva i skupština naših društvenih organizacija. Ako bi se uzela u obzir samo činjenica da list kontinuirano i sa stanovitim uspjehom djeluje 20 godina, moglo bi se smatrati da je društvena aktivnost u tom smislu bila pozitivna. Međutim ta se aktivnost u većoj mjeri odrazila kroz rad i aktivnost jednog manjeg broja članstva uglavnom redakcije, suradnika lista, te članova upravnih odbora i komisija za štampu naših organizacija.

Suradnja u listu se ne honorira i prema tome suradnici i redakcija su u ovom dvadesetogodišnjem periodu doprinijeli uistinu veliki materijalni udio da se list održao i da se razvio u jednu ozbiljnu stručnu publikaciju, da se može usporediti s bilo kojom sličnom inostranom publikacijom.

Izostao je onaj drugi dio društvene aktivnosti, koji je trebao da doprinese boljem materijalnom položaju lista, osnovnom preduvjetu za svestranije njegovo djelovanje. List se stalno kroz cijelo vrijeme bori s materijalnim poteškoćama. On nije imao nekog početnog kapitala da bi mogao započeti normalno poslovanje. Bilo je zamišljeno da njegova osnovna materijalna baza bude pretplata, smatrajući da će se pretežni dio geodetskih stručnjaka na njega pretplatiti. Međutim od cjelokupnog članstva niti 50% nisu pretplatnici lista. Osim toga za cijelo vrijeme pretplata je bila daleko ispod pretplate slične periodike drugih struka kod naš s daleko većim tiražem. U godišnjim izvještajima na skupštinama naših organizacija, često se može čitati usporedba između pretplate i cijene koštanja lista. Odatle se može pročitati da pretplata ne pokriva nego jednu trećinu ili u najboljem slučaju polo-

vinu troškova. Odakle su se onda pokrivala razlike? U prvim godinama iz pomoći koje je davalo Društvo geodeta Hrvatske i njegove podružnice, Geodetska Uprava Hrvatske, Geodetski odjel Tehničkog Fakulteta sada Geodetski Fakultet u Zagrebu i njegovi Zavodi, Zagrebačko Sveučilište kao pomoć za štampanje naučnih radova sveučilišnih profesora, bivši Geodetski Zavod u Zagrebu, te mnogi pojedinci članovi društva Hrvatske. Ovaj izvor dodatnog finansiranja jednog saveznog glasila je teritorijalno jednostran. To je u isto vrijeme i nedovoljno i nepravilno, jer se od Geodetskog lista očekuje da pruži mogućnost publiciranja radova stručnjaka iz čitave države, što je redakcioni odbor sa svoje strane bez sumnje uvijek nastojao i ostvarivao.

Kroz dvije godine list je dobivao dotaciju Socijalističkog Saveza RN preko Saveza GIG-a Jugoslavije. Nažalost ta je dotacija početkom 1966. utrnula. No ona je ipak omogućila da se stvori izvjesna rezerva da je list mogao produžiti svoje izlaženje.

Svakako da se loše materijalno stanje odrazuje na ažurnost izlaženja i obim njegovog sadržaja. Redakcija smatra da je neophodno održati kontinuitet lista, pa makar u skromnijem obimu.

Moramo naglasiti da je redakcioni odbor u zajednici s Geodetskim fakultetom u Zagrebu respektirao prigovor da se objelodanjuju radovi naučnog karaktera, koji su po svojem stilu nedovoljno pristupačni širem članstvu. Stoga je Geodetski fakultet 1965. osnovao ediciju »Zbornik radova Geodetskog fakulteta u Zagrebu«, koju on izdaje o svom trošku. U tom »Zborniku« se od 1965. štampaju radovi naučnog karaktera osoblja Geodetskog fakulteta, koje je prije toga redakcioni odbor primao u Geodetski list, smatrajući da takvu djelatnost treba podupirati. Redakcioni odbor Geodetskog lista morao je zbog navedenog prigovora, kao i zbog oskudnih materijalnih sredstava, apelirati na suradnike da u buduće oblikuju svoje članke za Geodetski list u pristupačnijem obliku, izbjegavajući duge izvode koji su često već i onako drugdje objelodanjeni.

U ovom periodu od 20 godina redakciji su često davani vrlo mudri savjeti kako bi se moglo poboljšati materijalno stanje lista, a također i savjeti kako bi list postao atraktivniji za šire članstvo. Naime stalno se naglašava kao argument malog interesa članstva za list što on donosi članke pretežno naučnog karaktera i da nedostaju članci iz svakodnevnog prakse pisani pristupačnije za šire članstvo. Uz to se preporučuje da to isto članstvo jednako tako interesira Geodetski godišnjak, kojeg izdaje Savez GIG-a Srbije, a koji donosi članke i prikaze isključivo od interesa za praktičare. Pri tome se dakako uvijek pretpostavlja da je ostvarenje tih savjeta, kako u pogledu plasmana lista tematikom pristupačnijom za šire članstvo, tako i za poboljšanje materijalnog stanja lista, stvar redakcije, ona je ta koja bi trebala udovoljiti zahtjevima članstva i raditi na materijalnom zbrinjavanju lista.

Odakle bi zapravo trebali da dođu prikazi u listu iz našeg stručnog života, koji bi bili od šireg stručnog interesa? Redakcija sigurno ne bi bila u stanju da to učini i kad bi se potpuno angažirala. No redakcija i društvene organizacije napravile su niz pokušaja za aktivniju suradnju u listu iz područja praktičnih radova. Najprije su postojali redakcioni odbori u republičkim društvima; zatim su angažirani dopisnici u nekim većim centrima, a u posljednje vrijeme formirane su komisije za stručnu štampu unutar republičkih Saveza i društava. Sve te organizacione forme, koje su trebale unijeti jednu kvalitativnu promjenu u tematici lista imale su do sada jednaku značajku — ostale su konsekvantno neaktivne.

Pogleda li se sadržaj lista bilo kojeg godišta, vidjet će se da je pretežni dio autora iz redova naučnih radnika iz Zagreba i Beograda. To je donekle razumljivo. Geodetski list je jedina stručna publikacija u kojoj mladi naučni radnici mogu objaviti svoje radove. Osim toga tu su veliki stručni kolektivi i naučne institucije, čijim članovima je potrebno da se u stručnom i naučnom pogledu afirmiraju. Rjeđi su prilogi iz ostalih republičkih centara. Problemi od interesa za širu stručnu javnost ne nalaze se samo u republičkim centrima, nego i u svim mjestima gdje žive i rade geodetski stručnjaci, bilo u većim radnim kolektivima, bilo kao pojedinci u privrednim organizacijama i uredima za katastar.

Veoma je ohrabrujuća činjenica, da je u posljednjih nekoliko godina zapažena suradnja mlađih naučnih radnika u Geodetskom listu. Tematika njihovih priloga je s naučnog gledišta veoma aktuelna. No ipak bi bilo neophodno da ta tematika bude povezana s našim aktuelnim zadacima i potrebama, a također da se i stručni problemi i konkretna rješenja zadataka iz prakse odražuju u listu. S druge strane struktura stručnog kadra u našim operativnim jedinicama se osjetno promijenila i poboljšala. Znači li to da se taj dio kadra s višim i visokim obrazovanjem ne zanima za napredak struke i da u stručnom pogledu stagnira? Često se postavlja pitanje materijalnog stimulansa za suradnju u listu. No može li se sve mjeriti materijalnim stimulansom, ili bi trebalo očekivati i druge pobude da se nešto publicira, izvjesna ambicija i svijest o dužnosti prema zajednici, struci? U kompleksu ovih pitanja može se konstatirati da su naše geodetske institucije, kako upravne tako i privredne, pokazale veoma malo interesa da se njihova stručna aktivnost evidentira i da se ona može na osnovi objavljenih radova i rezultata stručno valorizirati. To može unijeti izvjesne sumnje u motive takve šutnje i izazvati među stručnjacima mišljenja, koja možda nisu opravdana. Možda se smatra da će stručna javnost biti zadovoljena sumarnim izvještajima od kongresa do kongresa, odnosno od jednog do drugog savjetovanja. Činjenica je, da se do sada potpuno ignoriralo postojanje stručne periodike za javnu raspravu o problemima, projektima i ostalim stručnim i zakonskim zahtjevima, o kojima je stručna javnost upoznata iz službenih akata kao gotovim činjenicama. Stručni život u republikama i pokrajinama je veoma intenzivan i logično je da se on odražuje na cjelokupni razvoj naše privrede i nacionalne ekonomike uopće. No on se adekvatno ne odražuje u informiranju javnosti, pa ni preko vlastitog stručnog lista. Često se čuju nostalgичne primjedbe i aluzije o nepravdi koja se prema geodetskoj struci pokazuje, da je se malo cijeni, da se u dnevnoj štampi malo ili gotovo ništa ne piše, iako je rad geodeta u svim tehničkim zahvatima na zemljištu pionirski, kao da u ostvarenju projekata naše izgradnje uopće nisu učestvovali. Zaboravlja se činjenica da geodeti o tome gotovo ništa ne pišu ni u svom stručnom časopisu, ali se bacaju prigovori na nekoga koji je to trebao napraviti mimo nas.

Geodetski list je donosio prikaze pojedinih autora, a i one koje su mu dostavljale pojedine ustanove. Uvodno citirani članci prvog broja svjedoče da su se primjedbe na postojeće stanje i iskustva, koja su u listu publicirana ipak usvajala iako sa izvjesnim zakašnjenjem. Konceptija o gradskoj triangulaciji, primjena paralaktičkog i optičkog mjerenja dužina, našla je svoje mjesto u službenim instrukcijama od 1956. godine. Putem Geodetskog lista mogle su se razmatrati i diskutirati konceptije o instrukcijama i drugim zakonskim propisima. Sigurno je da bi to pomoglo da se pojedini stručni a i zakonski propisi bolje razrade u skladu s našim aktuelnim stanjem i potrebama.

Sasvim je logično da potrošač izvjesne robe postavlja svoje zahtjeve, ako mu se dotična roba nudi na prodaju. Mnogi smatraju da takav odnos treba da postoji između stručnog lista i čitaoca. No trebalo bi se ozbiljno zapitati da li je ovakva publikacija roba, koja bi mogla zadovoljiti ukus i intelektualne potrebe svih potencijalnih potrošača? Da li je to mnogo krupnije pitanje u koje se ne želi dublje ulaziti a po našem mišljenju se neprestano nastoji da mu se ne da pravo značenje. Jer situacija je uistinu zabrinjavajuća po stručnu publicističku djelatnost, da jedna struka koja broji skoro 8 hiljada članova ne može konzumirati stručne edicije od 2 hiljade primjeraka maksimum. Ako je takva situacija onda bi se trebalo ozbiljno zapitati, da li što poduzimaju one institucije, koje bi trebale biti zainteresirane za razvoj struke, za intelektualni nivo i razvoj svakog člana radnih organizacija geodetske struke. O tome konačno ovisi proizvodnja i sve ono što je skopčano s uspješnim razvojem jedne proizvodne ili upravne organizacije. Skole mogu pratiti da li studenti koriste postojeću literaturu u svom studiju. Da li su ikad to provjeravale komisije za stručne ispite pri geodetskim upravama ili geodetske privredne organizacije pri razradi stručnih rješenja u proizvodnji? Sigurno da nisu, a to bi bio i te kako efikasan stimulans za razvoj publicističke djelatnosti. No postoji još jedna objektivna činjenica, nikad i nigdje jedno stručno glasilo nije bilo u stanju da se izdržava samo od pretplate. U našim prilikama ipak bi trebale radne organizacije u interesu razvoja struke i unapređenja svojih kadrova, na osnovi svojih samoupravnih mogućnosti osigurati normalni opstanak jedne stručne publikacije. To se može postići stimuliranjem svojih članova da pišu o radovima koje dotična organizacija izvodi, a s druge strane davanjem novčane pomoći listu za štampanje takvih radova.

Ovaj kritički osvrt na neke probleme stručne štampe smatramo da je bio neophodan, da bi se potaknula jedna akcija naših društava, kako bi se uz pomoć radnih organizacija geodetske struke sredile prilike i dovele u jednu normalnu kolotečinu ova pitanja koja bi trebala da budu odraz stručnog i kulturnog nivoa naših stručnjaka. Pozitivni rezultati takve akcije donijeli bi koristi ne samo stručnoj štampi, nego i radnim organizacijama i njihovim članovima, a također i društvenoj aktivnosti uopće.

U pogledu ostvarenja ostalog dijela programa, koje je Geodetski list istaknuo na početku svog izlaženja, može se reći da je u potpunosti uspio. Članci su u listu štampani na jezicima na kojima su bili napisani. Geodetski list je uistinu bio sredstvo za uzdizanje naših stručnih kadrova. Pogleda li se na obim lista kroz proteklih dvadeset godina, a to je dvadeset knjiga s prosječno 320 strana štampanog teksta naučne i stručne tematike, prikaza novih instrumenata, terminoloških rasprava, prikaza strane stručne literature, društvene i naučne aktivnosti kao kongresa, konferencija, savjetovanja i sastanaka u zemlji i inostranstvu, te ostalih informacija.

Suradnicima lista, pretplatnicima, društvenim organizacijama i ustanovama, koje su materijalno pomagale list, redakcija lista izražava duboku zahvalnost i priznanje za napore koje su učinili da se ova publikacija održi i da se razvije u periodiku, koja reprezentira geodetsku struku u Jugoslaviji. Unatoč neprilika koje se pojavljuju treba se nadati da će i unaprijed suradnici lista, stručne organizacije i ustanove doprinijeti ne samo da se list održi, nego da u potpunosti ostvaruje onaj plemeniti program, koji je u trenutku pokretanja lista postavljen.